

ALERGOGENNA AKAROFAUNA PYŁU DOMOWEGO WYBRANYCH MIAST GÓRNEGO ŚLĄSKA

KRZYSZTOF SOLARZ

Katedra i Zakład Biologii i Parazytologii Śl. AM, Katowice

Ostatnio coraz częściej doceniana jest w medycynie rola roztoczy pyłu domowego, których typowymi przedstawicielami są gatunki z rodziny *Pyroglyphidae* (*Acari*, *Acaridida*). Dopiero w latach sześćdziesiątych naszego stulecia badaczom holenderskim z Leiden udało się stwierdzić stałe występowanie tych drobnych stawonogów w kurzu mieszkań [5]. Byli to przedstawiciele jednego z najlepiej poznanych obecnie pod względem szkodliwości dla zdrowia człowieka gatunku *Dermatophagoides pteronyssinus* (Trouessart, 1897). Badania alergologów holenderskich bezspornie pokazały olbrzymią jego rolę jako głównego, aczkolwiek nie jedyne, czynnika decydującego o silnych alergogennych własnościach pyłu domowego [4]. Wkrótce udowodniono także występowanie w kurzu mieszkań oraz podobne właściwości alergogenne innego kosmopolitycznego gatunku tej rodziny — *D. farinae* Hughes, 1961 [2, 3].

Pewne gatunki zaliczane obecnie do rodziny *Pyroglyphidae* znane były już wcześniej z gniazd ptaków i gryzoni. Stosunkowo trudna metodyka izolowania oraz drobne wymiary uniemożliwiały przez całe lata ujawnienie ich w pyle naszych mieszkań.

Od czasu badań alergologów i akarologów holenderskich datuje się bardzo duże zainteresowanie tą problematyką badaczy w wielu krajach świata, ale mimo zainteresowania naszych alergologów nie prowadzono jeszcze w Polsce szczegółowych badań nad akarofauną pyłu domowego.

Materiał i metoda

Badania przeprowadzono w okresie od 30.07.1981 r. do 14.06.1984 r. w Katowicach i w Sosnowcu. Ogółem zbadano: 113 prób pyłu z mieszkań, szpitali i pomieszczeń użyteczności publicznej (biblioteka, instytut), 12 prób produktów spożywczych przechowywanych w mieszkaniach oraz 6 prób pyłu zebranego z powierzchni liści roślin ozdobnych hodowanych

w szpitalach. W tych ostatnich pobierano próby kurzu z podłóg i łóżek pacjentów. W mieszkaniach odkurzano podłogi, dywany, miejsca do spania oraz meble tapicerskie. W celu zebrania prób kurzu domowego posługiwano się odkurzaczem samochodowym „Predom-Zelmer” typ 126. Gromadzony materiał analizowano pod kątem obecności roztoczy alergogennych. Roztocze — wyizolowane z prób pyłu domowego metodą zaproponowaną przez Arliana [1], preparowano i oznaczano pod mikroskopem świetlnym.

Wyniki

Roztocze alergogenne znaleziono w 48 próbach pyłu domowego. Aż 63,5% wszystkich zebranych okazów roztoczy stanowili przedstawiciele rodziny *Pyroglyphidae*, tzn. *D. pteronyssinus* (29%), *D. farinae* (25,5%), *Euroglyphus (Euroglyphus) maynei* (Cooreman, 1950) (6%) oraz *Dermatophagoides* sp. (3%), których nie mogłem określić bliżej. Stadia młodociane (larwy, protonimfy, tritonimfy) stanowiły 40% okazów z rodziny *Pyroglyphidae*. W przeważającej liczbie prób (głównie z miejsc do spania) występowały populacje mieszane dwóch gatunków: *D. pteronyssinus* i *D. farinae*. Tylko w jednym przypadku (w próbie pobranej z tapczanu) stwierdzono populację gatunku *E. (E) maynei*.

Roztocze z rodziny *Acaridae (Acaridida)* stanowiły 5,5% zbiorów i reprezentowane były przez następujące gatunki: *Tyrophagus putrescentiae* (Schrank, 1781), *T. longior* (Gervais, 1844), *T. perniciosus* Zachvatkin, 1941, *T. palmarum* Oudemans, 1924, *Acarus siro* L., 1758, *Suidasia medanensis* Oudemans, 1924, *Mycetoglyphus fungivorus* Oudemans, 1932, *Tyrolichus casei* Oudemans, 1910, *Rhizoglyphus robini* Claparède, 1869, *Caloglyphus* sp.

W jednej próbie kurzu z mieszkania (z tapczanu) znaleziono 8 okazów *Glycyphagus* sp. (*Acaridida, Glycyphagidae*), w innej pobranej z podłogi w szpitalu — samca *Otodectes cynotis* (*Acaridida, Psoroptidae*), pasożyta psów i kotów, wreszcie w 18 próbach także przedstawiciele *Tarsonemidae (Tarsonemida)* (8% wszystkich roztoczy), *Cheyletidae (Actinedida)* (3,8%), *Gamasida* (6,8%) oraz *Oribatida* (1,5%).

Najwyższe liczby roztoczy kurzu domowego notowano w próbach zebranych późnym latem (sierpień, wrzesień). Najliczniejsze populacje wykrywano na powierzchni mebli tapicerskich oraz miejsce do spania, najmniej roztoczy znajdowano w próbach z podłóg i dywanów.

Należy podkreślić jednak, że w okresie ogrzewania mieszkań liczba roztoczy była stosunkowo duża (do 300 okazów w jednym gramie kurzu). Stwierdzano wtedy także stadia młodociane. Dlatego też nie należy lekceważyć ich jako przyczyny uczuleń zimą.

W produktach spożywczych przechowywanych w mieszkaniach wykazano obecność: *A. siro* (Acaridae), *Glycyphagus destructor* (Schrank, 1781), *Gohieria fusca* (Oudemans, 1902) (Glycyphagidae) oraz Anoetidae.

Na liściach roślin ozdobnych w szpitalach występowały roztocze alergizujące: *R. echinopus* (Fumouze et Robin, 1868) (Acaridae), *Tarsonemidae* oraz *Tetranychidae*.

Adres autora:

41-208 Sosnowiec, A. Śliwki 21c/39

LITERATURA

1. Arlian, L. G., Woodford, P. J., Bernstein, I. L., Gallagher, J. S.: *J. Med. Entomol.*, 20, 99 - 102, 1983.
2. Boczek, J., Dutkiewicz, J.: *Med. Wiejska*, 7, 157 - 165, 1972.
3. Miyamoto, T., Oshima, S., Ishizaki, T., Sato, S.: *J. Allergy*, 42, 14 - 28, 1968.
4. Voorhorst, R., Spieksma, F. Th. M., Varekamp, H.: Stafleu's Sci. Publ. Co., Leiden, 1969.
5. Voorhorst, R., Spieksma, F. Th. M., Varekamp, H.: Leupen, M. J., Lykema, A. W.: *J. Allergy*, 39, 325 - 339, 1967.

THE ALLERGENIC FAUNA OF HOUSE-DUST MITES IN SOME SILESIAN TOWNS

K. SOLARZ

This study was carried out in Katowice and Sosnowiec from 30th July 1981 to 14th June 1984. A total of 131 samples were examined, including 113 house-dust samples from flats, hospitals and other public places (a library and an institute), 12 samples of food products stored in homes and 6 samples collected from the leaves of plants cultivated in hospitals. The samples of dust from hospitals were vacuumed from floors and patient's beds; dust from flats was taken from floors, carpets, couches and upholstery furniture.

Allergenic mites were found in 48 samples of house-dust. Most abundant were members of the family *Pyroglyphidae*: *Dermatophagoides pteronyssinus*, *D. farinae* and *Euroglyphus maynei*. Other mites belonged to the following taxa: *Acaridae*, *Glycyphagidae*, *Anoetidae*, *Psoroptidae*, *Tarsonemidae*, *Cheyletidae*, *Gamasida* and *Oribatida*. It should be stressed that the number of house-dust mites in flats was relatively large during the heating season. Thus, the risk of sensitization to mites exists also in winter.

The following mites were found in stored products: *Acarus siro* (Acaridae), *Glycyphagus destructor*, *Gohieria fusca* (Glycyphagidae) and Anoetidae.

The following allergenic mites: *Rhizoglyphus echinopus* (Acaridae), *Tarsonemidae* and *Tetranychidae* were found on the leaves of plants in hospitals.